

Discussie over voltooid leven stelt de kerk voor een taak

De gedachte dat de mens autonoom is, is kenmerkend voor deze tijd maar laat de mens in wezen aan haar lot over. De kerk zou het als haar taak kunnen zien iets te zeggen over 'de zin van het sterven', stelde prof. Maarten Verkerk op een bijeenkomst van het Fries Godgeleerd Gezelschap.

Reportage

Dick Vos

In oktober 1838 kwam het Fries Godgeleerd Gezelschap (FGG) voor het eerst bij elkaar en de bijeenkomst gisteren was precies de 150e keer, benadrukte voorzitter Cees Glashouwer in zijn openingswoord. Zo'n vijftig mensen waren aanwezig bij de openbare studiedag van het FGG in de Doopsgezinde kerk in Leeuwarden. Thema was 'Voltooid leven'.

Hoofdspreker was filosoof professor Maarten Verkerk, eerder lid van de commissie-Schnabel. Deze commissie gaf de regering begin 2016 unaniem het advies om de wettelijke mogelijkheden voor hulp bij zelfdoding niet te verruimen. De geldende regels voor euthanasie voldoen, stelde de commissie en aan het bieden van meer mogelijkheden zijn te veel risico's verbonden - het gaat hier om leven en dood.

Verkerk is bijzonder hoogleraar Christelijke filosofie aan de Technische Universiteit Eindhoven en aan de Universiteit van Maastricht, en is actief lidmaat van de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt in zijn woonplaats. Hij koos er bewust voor om geen expliciet christelijke argumenten in te brengen in het debat binnen de commissie, omdat die gemakkelijk het gesprek zouden kunnen doen stikken en die voor niet-christenen geen overtuigingskracht hebben.

Het advies van de commissie-Schnabel was een antwoord op de vraag of de overheid hulp bij zelfdoding zou moeten faciliteren, niet alleen in gevallen dat er sprake is van 'ondraaglijk en uitzichtloos lijden' zoals al geregeld is in de wet, maar

ook als iemand om andere redenen zijn of haar leven 'voltooid' acht.

Als de overheid dat zou gaan doen, zouden de gevolgen amper te overzien zijn, legde Verkerk het oordeel van de commissie gisteren nog eens uit. Hulp bij zelfdoding zou dan een geaccepteerd fenomeen worden dat daarmee automatisch buiten de ethische discussie zou komen te staan - terwijl het hier toch om een onomkeerbaar gebeuren gaat van leven en dood. En hoe zou de overheid nog overtuigend vorm kunnen geven aan suicidepreventie als tegelijkertijd

Stel je voor dat je zélf moet bepalen wanneer je leven zinvol is, terwijl je daarvoor helemaal geen kader hebt

het signaal afgegeven wordt: als je dood wilt, dan helpen we je? De idee zou kunnen postvatten dat mensen die niet (meer) productief zijn eigenlijk overbodig zijn; zij zouden er net zo goed niet meer kunnen zijn. En als er negatief over ze gedacht wordt, zou dat effect kunnen hebben op hun zelfbeeld. En ten slotte, als hulp bij zelfdoding een geaccepteerd fenomeen zou zijn, zou dat kunnen uitgroeien tot iets waartoe mensen overgehaald kunnen worden.

In de praktijk verschillen situaties waarop het etiket 'voltooid leven' wordt geplakt. Het varieert van exis-

tentiële eenzaamheid, het gevoel er niet meer toe te doen en het onvermogen tot zelfexpressie, tot moe van het leven en vrees voor afhankelijkheid. Volgens Els van Wijngaarden, die er promotieonderzoek naar deed, kan de essentie van het lijden bij voltooid leven omschreven worden als 'een onvermogen en onwil om nog langer verbinding te maken met het leven'.

„Achter 'voltooid leven' gaat een ernstige persoonlijke en maatschappelijke problematiek schuil”, vat Verkerk samen. „Het gaat om existentiële problemen die niet echt 'oplosbaar' zijn, maar waar we wel mee om moeten gaan. Zingeving is in het geding en voor de kerk is het de uitdaging dát op de agenda te zetten. Stel je voor dat je zélf moet bepalen wanneer je leven zinvol is, terwijl je daarvoor helemaal geen kader hebt.”

De zin van het sterven

Het probleem dat erachter ligt, is het postmoderne idee dat het individu centraal staat, aldus Verkerk. Eerder, zowel in het humanisme als in het christendom, was de mens vooral mede-mens. Tegenwoordig behoort de mens autonoom te zijn en bepaalt ieder individu dus zélf wat moreel aanvaardbaar is - niemand zou daar iets mee te maken hebben. „Er is geen universele, gemeenschappelijke ethiek meer. Dat leidt tot grote spanningen in de samenleving.”

Verkerk vindt het opmerkelijk dat die autonomie amper ter discussie gesteld wordt en dat het gesprek over voltooid leven amper verbonden wordt met God en geloof. „De zin van het sterven komt nauwelijks aan bod. Ook dat is echt een uitdaging voor de kerken. Het is gek dat het einde niet gezien wordt als zinvol stuk van het leven. De moderne tijd dwingt ons om het leven te zien als iets waar je uit moet halen wat erin zit, voor het sterven geldt dat helemaal niet.”

Tijdens de plenaire discussie aan het eind haalde Frans Weeda, predikant op Vlieland, Psalm 90 aan. Juist moeite en pijn wordt daarin genoemd als een aspect dat zin en waarde van het leven kan bepalen. Hij zette het af tegen de moderne gedachte dat een onbezorgd leven het summum van geluk is. Verkerk beaamt dit uit eigen ervaring. „Het geluk vind je niet in het beklimmen van een berg, maar in ervaringen die voortkomen uit het zien en ervaren van de diepten van het leven.”

Kort nieuws

Opvolger Terlouw

Bob Esmeijer directeur Navigators

Driebergen | Bob Esmeijer (56) begint vanaf 1 januari als directeur van Stichting Navigators. Hij volgt Bernard Terlouw op die in de zomer van 2016 vertrok en nu PKN-predikant is in De Westereen. Esmeijer werkte ruim dertig jaar bij Philips Lighting, onder meer in Amerika en China. Bob Esmeijer en zijn vrouw Annemieke zijn al drie decennia betrokken bij het werk van Navigators. Dit is een organisatie die het evangelie wil verspreiden en die zich nadrukkelijk op jongeren en studenten richt.

Bisdom Roermond

Bisschop Wiertz kondigt afscheid aan

Roermond | De bisschop van Roermond, Frans Wiertz, treedt begin december af. Wiertz kampt met gezondheidsproblemen, waaronder een oogziekte die op termijn blindheid kan veroorzaken. Daarom stopt Wiertz op 2 december, de dag waarop hij 75 jaar wordt en met emeritaat kan. 9 december is er een dankviering in de Sint Christoffelkathedraal. Wiertz werd in 1968 priester gewijd. In 1993 volgde hij Johannes Gijsen op als bisschop.

Enquête

Kerken willen graag weer 'Kerkennacht' in 2019

Amersfoort | Kerken in Nederland hebben de wens om in 2019 opnieuw plaatselijk een Kerkennacht te organiseren. Muzikale programma's en een rondleiding door de kerk zijn de meest voor de hand liggende programmaonderdelen.

Dit zijn conclusies uit een enquête onder de 34 plaatsen die hebben meegedaan met de Kerkennacht van dit jaar. Het onderzoek wijst uit dat bijna de helft van de kerken nu al van plan is om over twee jaar weer mee te doen met de nacht waarin de kerken de deuren openzetten voor iedereen

om een kijkje te nemen in het kerkgebouw. De meeste organisaties vinden een timing die samenvalt met de kortste nacht van het jaar (21 juni) uitstekend. In Fryslân deed bij de afgelopen editie alleen Leeuwarden mee.

De kerngroep 'Kerkennacht' houdt samen met de landelijke Raad van Kerken op dinsdag 28 november een verkenningbijeenkomst in Amersfoort. Vertegenwoordigers van plaatselijke kerken en andere geïnteresseerden kunnen dan meepraten over een opzet voor 2019.

Kerkelijk verkeer

Protestantse Kerk in Nederland

Afscheid: van Exmorra-Allingawier, ds. Greetje Rol vanwege emeritaat. De afscheidsdienst van ds. Rol is in de Johannes de Doperkerk in Exmorra, aanvang 14.00 uur.

Intrede: te Nijkerk (herv., Vredeskerk), Pieter J. Huizer te Lemmer c.a.; te Oudemirdum-Nijemirdum-Sondel (prot.), Stephan de Jong te Bussum-West (prot., Spieghelkerk). De intrededienst van ds. De Jong is in De Fontein te Oudemirdum, aanvang 9.30 uur.

Unie van Baptistengemeenten

Afscheid: van Harlingen, Pier en Joke Meindertsma wegens uitzending naar Servië. De afscheids- en uitzenddienst van de familie Meindertsma is in het gebouw van de Baptistengemeente te Harlingen (Lanen 65), aanvang 15.00 uur.

Agenda

Zondag 8 oktober

Arum, Lambertuskerk, cabaretier Ruurd Walinga met zijn programma *Happen naar de Baas*. Aanvang 10.00 uur.

Oosterbierum, Sint Joristsjerke: dienst met het Kwartettkoor en een kinderkoor van basisschool De Flambou. Thema: Fakkeldragers yn 'e wyn. Aanvang 9.30 uur.

Surhuisterveen, Doarpstsjerke: dienst waarin liederen van Huub Oosterhuis centraal staan. Aanvang 14.00 uur.

Sneek, Zuiderkerk: Belevingsdienst o.l.v. ds. Jan Willem Nieboer met thema: Wie niet sterk is... m.m.v. Gospelformatie Grace. Aanvang 15.00 uur.

Kollumerwaag, Het Lichtpunt: gezellig samenzijn. Van 15.00-17.00 uur.

Leeuwarden, Grote Kerk: Choral Evensong, gezongen door de Schola Liturgica. Aanvang 17.00 uur.

Leeuwarden, De Fontein: sing-in met thema Muziek met een glimlach m.m.v. Rob Favier en Impuls. Aanvang 19.00 uur.

Franeker, Martinikerk: welkomstdienst m.m.v. muziekkorps Concordia en ds. J.P. van Olffen. Thema: Waar ging het Maarten Luther om? Aanvang 19.00 uur.

Drachten, Fries Congres Centrum: conferentie met spreker Jaap Dieleman. Aanvang 19.30 uur.

Easterein, Martinikerk: eerste Zondagavondzang met mannenkoor Edoza. Aanvang 19.30 uur.

Heerenveen, Goede Herderkerk: interkerkelijke Heerenveense Bijbelquiz, opgave: bijbelquizheerenveen@gmail.com. Aanvang 19.30 uur.

Maandag 9 oktober

Leeuwarden, Titus Brandsmahuis: workshop op een speelse manier omgaan met Johannes van het Kruis (1542-1591), met inleider Corry Kampen en Germa Kamsma-Kunst. Aanvang 10.00 uur.

Aan het slot van de bijeenkomst ging de zaal in gesprek met prof. Maarten Verkerk (links met microfoon) en de beide coreferenten naast hem, ds. Frans Weeda (links) en ds. Willemien Keuning. De cartoontekst: 'Op een dag gaan we allemaal dood, Snoopy!' 'Inderdaad, maar op alle andere dagen niet.' Foto: Dick Vos